

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.12.2005, sp. zn. 5 Tdo 1466/2005, ECLI:CZ:NS:2005:5.TDO.1466.2005.1

Číslo: 51/2006

Právní věta: Spolupachatelství ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák. jako společné jednání dvou nebo více osob musí naplňovat znaky jednání popsaného v příslušné skutkové podstatě téhož trestného činu. Naproti tomu pomoc podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. není součástí společného jednání, které tvoří objektivní stránku téže skutkové podstaty a které přímo směřuje k provedení činu, tedy k porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, ale je to pouze jednání podporující činnost pachatele. Z hlediska subjektivní stránky pomoc předpokládá, že pomocník ví o úmyslu pachatele trestného činu a sám úmyslně jedná (ve formě usnadnění nebo umožnění jednání pachatele) tak, aby byl skutečně jemu známý úmysl pachatele. Protože pomoc k trestnému činu je vždy podmíněna úmyslem směřujícím k takové účasti na konkrétním úmyslném trestném činu, musí být čin pomocníka charakterizován konkrétními skutkovými okolnostmi, nikoliv jen znaky skutkové podstaty. Samotné poskytnutí prostor bytu k výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku ji obsahujícího, prekursoru nebo jedu nelze zahrnout do objektivní stránky trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1 tr. zák., neboť je to jednání, které pouze usnadňuje činnost pachatele. Proto nejde o spolupachatelství na uvedeném trestném činu, ale jen o pomoc k jeho spáchání.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 21.12.2005

Spisová značka: 5 Tdo 1466/2005

Číslo rozhodnutí: 51

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů, Pomoc k trestnému činu, Spolupachatelství, Úmysl

Předpisy: § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák.

§ 187 odst. 1 tr. zák.

§ 4 tr. zák.

§ 9 odst. 2 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud České republiky zrušil ohledně obviněného J. L. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 5. 2005, sp. zn. 6 To 226/2005, a rozsudek Okresního soudu v Opavě ze dne 29. 3. 2005, sp. zn. 27 T 21/2005 a sám ve věci znovu rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Opavě ze dne 29. 3. 2005, sp. zn. 27 T 21/2005, byl obviněný J. L. uznán vinným trestným činem nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1 tr. zák., kterého se dopustil tím, že spolu se spoluobviněným D. S. v přesně nezjištěné době začátkem listopadu 2004 v H. v. S., v nájemním bytě obžalovaného J. L. po předchozí domluvě s J. Š. vyráběli pomocí potřebných chemikálií, laboratorního skla a léku M., kteréžto věci si opatřili, pervitin – metamfetamin a takto v jednom případě z deseti balení léku M. po 24 tabletách vyrobili nejméně 2 g pervitinu a v druhém případě z padesáti balení léku M. po 24 tabletách se jim podařilo vyrobit nejméně 4 g pervitinu, který si vždy rozdělili, přičemž pervitin – metamfetamin je psychotropní látkou zařazenou v seznamu II Úmluvy o psychotropních látkách v příloze č. 5 zákona č. 167/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Za tento trestný čin byl obviněný J. L. odsouzen podle § 187 odst. 1 tr. zák. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 2 roků, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou.

Tímtéž rozsudkem byl obviněný D. S. uznán vinným trestným činem nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. a za tento trestný čin byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 2 roků a 4 měsíců s výkonem ve věznici s ostrahou a k trestu propadnutí věci.

Uvedený rozsudek soudu prvního stupně napadli odvoláními státní zástupkyně okresního státního zastupitelství a oba obvinění J. L. a D. S. Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 27. 5. 2005, sp. zn. 6 To 226/2005, tato odvolání podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná zamítl.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal obviněný J. L. prostřednictvím svého obhájce dovolání z důvodů uvedených v § 256b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. Nesprávné hmotně právní posouzení skutku dovolatel spatřuje v tom, že skutek, tak jak je v rozsudku soudu prvního stupně popsán, nenaplnuje skutkovou podstatu trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1 tr. zák. Z popisu skutku podle jeho názoru zejména nevyplývá, jakým konkrétním jednáním se podílel na výrobě pervitinu a jakým konkrétním jednáním měl vyrobit pervitin spolu s obviněným D. S. Podle obviněného z provedených důkazů nevyplývá, že by se účastnil na výrobě pervitinu nějakým aktivním jednáním. Samotné propůjčení bytu k výrobě pervitinu bez dalšího podílu na jeho „vaření“ obviněný nepovažuje za spolupachatelství na trestném činu podle § 187 odst. 1 tr. zák., když navíc při domovní prohlídce v tomto bytě ani nebyly nalezeny žádné stopy po jeho výrobě. Dovolatel v neposlední řadě poukázal i na to, že on sám nemohl objektivně předmětný byt k uvedenému účelu propůjčit, když nešlo o jeho nájemní byt, nýbrž o byt, který měla na základě nájemní smlouvy pronajatý jeho družka I. L. Touto otázkou se přitom soud prvního stupně ani soud druhého stupně nezabývaly. Z popisu skutku v rozsudku soudu prvního stupně není podle obviněného dostatečně zřejmé, jakým způsobem se měl domlouvat na výrobě pervitinu s J. Š., když telefonická domluva nemůže připadat v úvahu, protože z provedených záznamů o odposlechu telekomunikačního provozu nevyplývá, že by hlas zaznamenaný na zvukovém záznamu náležel skutečně jemu, přičemž v tomto směru ani nebyl vypracován příslušný znalecký posudek. Podle názoru obviněného tak mohl popis skutku v odsuzujícím rozsudku odpovídat nanejvýš účastenství na trestném činu ve formě pomoci podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák., nikoli však spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. Obviněný proto navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě i rozsudek Okresního soudu v Opavě a věc přikázal soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

Podle vyjádření státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství k dovolání obviněného soudu obou stupňů nepochybily, pokud jednání obviněného J. L. kvalifikovaly jako trestný čin nedovolené

výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1 tr. zák. spáchaný ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. společně s obviněným D. S. Jednání obviněného by bylo možno právně kvalifikovat jako účastenství ve formě pomoci k trestnému činu výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 10 odst. 1 písm. c) k § 187 odst. 1 tr. zák. pouze za situace, pokud by takové jednání bylo izolované a bylo by prokázáno, že s vědomím obviněného byl v bytě, který užíval, vyráběn pervitin. Přitom je právně irelevantní, zda k bytu existoval nájemní poměr obviněného či jeho družky. Důležité naproti tomu je, že obviněný byt užíval a drogy byly v takovém bytě vyráběny s jeho vědomím. O účastenství ve formě pomoci by mohlo jít například tehdy, pokud by obviněný neměl vědomost o tom, jaká droga je v bytě vyráběna, kdo či kolik osob drogu vyrábí a jakým způsobem má být droga užita. Jestliže však byl obviněný J. L. přítomen při výrobě uvedené drogy a byl s touto výrobou plně srozuměn, nastala jiná situace, neboť jeho jednání bylo vedeno stejným úmyslem jako činnost spoluobviněného D. S., a představovalo tak subjektivní i objektivní složku děje, který ve svém celku tvořil trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1 tr. zák. Z těchto důvodů podle státní zástupkyně propojení obviněného J. L. se spoluobviněným D. S. a J. Š. dává dostatečný podklad pro výrok o vině ve formě spolupachatelství, a to i za situace, když nebylo prokázáno, že by se obviněný J. L. nějak aktivně účastnil samotné výroby pervitinu a nezajišťoval ani surovinu pro jeho výrobu. Proto státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud odmítl dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.

Nejvyšší soud po přezkoumání napadeného rozhodnutí zjistil, že dovolání obviněného J. L. je důvodné. Vycházel přitom z následujících skutečností:

Pomocník úmyslně umožňuje nebo usnadňuje jinému (hlavnímu pachateli) spáchání trestného činu, čímž mu pomáhá nebo ho podporuje, a to ještě před spácháním činu nebo v době činu, jestliže došlo alespoň k pokusu trestného činu. Formy pomoci uvádí trestní zákon pouze demonstrativně. Rozlišuje se pomoc fyzická a psychická (intelektuální). Fyzickou pomocí je např. opatření prostředků, odstranění překážek apod., naproti tomu za psychickou pomoc se považuje rada, utvrzování v předsevzetí, slib přispět po trestném činu apod. (srov. k tomu i rozhodnutí pod č. 45/1963 Sb. rozh. tr.).

K námitce obviněného, že ve skutkové větě není vyjádřeno, jak měl být pervitin vyroben a v čem měla spočívat jeho činnost jako spolupachatele, je třeba především uvést, že Nejvyšší soud se v zásadě s touto námitkou ztotožňuje, neboť spolupachatelství obviněného J. L. a obviněného D. S. soud prvního stupně vyjádřil pouze množným číslem „... vyrobili ...“, když navíc pro charakteristiku jejich činnosti použil znak skutkové podstaty „vyrobí“, aniž by skutkově vyjádřil, jakým způsobem měl být pervitin vyroben. V této souvislosti musí Nejvyšší soud zdůraznit, že spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. předpokládá jednak spáchání trestného činu společným jednáním a taktéž i úmysl k tomu směřující. O společné jednání v tomto smyslu jde mimo jiné tehdy, jestliže jednání každého ze spolupachatelů je aspoň článkem řetězu, přičemž jednotlivé činnosti - články řetězu - směřují k přímému provedení trestného činu, jen ve svém celku tvoří jeho skutkovou podstatu a působí současně (srov. rozhodnutí pod č. 36/1973 a č. R 15/1967 Sb. rozh. tr.). V tomto případě jednotlivé složky společné trestné činnosti sice samy o sobě nenaplnují znaky jednání uvedeného v příslušném ustanovení zvláštní části trestního zákona (nebo alespoň ne všechny takové složky), ale ve svém souhrnu představují jednání popsané v příslušném ustanovení zvláštní části trestního zákona. Spolupachatelství jako společné jednání dvou nebo více osob musí však vždy naplňovat znaky jednání popsaného v příslušné skutkové podstatě téhož trestného činu. Ze skutkové věty výroku o vině v bodě 1. rozsudku soudu prvního stupně přitom z použití pojmu „vyrobili“ vyplývá, že každý z obou obviněných se měl svým jednáním bezprostředně podílet na výrobě pervitinu - metamfetaminu a tím měli společným jednáním naplnit skutkovou podstatu souzeného trestného činu, neboť ve shora uvedené skutkové větě není vyjádřeno jakékoli rozdělení jejich společné výrobní činnosti.

Soud prvního stupně pak ani v odůvodnění rozsudku nijak neupřesnil, jakým způsobem měli obvinění

D. S. a J. L. vyrábět pervitin – metamfetamin, ani neuvedl v návaznosti na ustanovení § 9 odst. 2 tr. zák., v čem konkrétně mělo spočívat společné jednání obviněného J. L. a v čem případně i takové jednání spoluobviněného D. S., když pro jejich činnost soud použil sloveso v množném čísle „vYROBILI“, z čehož lze usuzovat na to, že se měli oba jako spolupachatelé úmyslným společným jednáním bezprostředně podílet na výrobě pervitinu – metamfetaminu. Ve skutkové větě výroku o vině posuzovaným trestným činem by proto mělo být alespoň v obecné poloze především uvedeno, jakým procesem byla vyrobena příslušná omamná nebo psychotropní látka, popřípadě prekursor nebo jed.

Z provedených důkazů však lze vyvodit pouze to, že obviněný J. L. poté, co jeho družka I. L. odešla z bytu v ulici C. v H. v. S., který jí byl na základě nájemní smlouvy s vlastníkem bytu – obcí H. v. S. pronajat, vpustil po telefonické domluvě s J. Š. do tohoto bytu spoluobviněného D. S. se záměrem poskytnout mu prostory v bytě k tomu, aby spoluobviněný D. S. zde mohl vyrobit psychotropní látku pervitin – metamfetamin, přičemž tuto chemickou látku získal metodou syntézy z léku M. Ke stejnému závěru v podstatě podle shora citovaných rozhodnutí dospěl soud prvního stupně i odvolací soud, když oba vycházely z uvedených důkazů a žádné jiné konkrétní jednání obviněného J. L., kterým by se aktivně účastnil na vlastní výrobě pervitinu – metamfetaminu, neuvedly v odůvodnění svých rozhodnutí.

K takto zjištěným skutkovým okolnostem považuje Nejvyšší soud za nutné poukázat na to, že pomoc není součástí společného jednání, které tvoří objektivní stránku téže skutkové podstaty a které přímo směřuje k provedení činu, tedy k porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, ale je to pouze jednání podporující činnost pachatele, které nevykazuje znaky společného jednání ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák. O takové pomocné jednání šlo při poskytnutí prostor bytu obviněným J. L. k výrobě pervitinu – metamfetaminu, kterou sám bez jeho další účasti provedl spoluobviněný D. S. Poskytnutí prostor bytu k výrobě psychotropní látky nelze zahrnout do objektivní stránky trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1 tr. zák., neboť je to jednání, které jen činnost pachatele usnadňuje. Obviněný J. L. tak záměrně usnadnil výrobu psychotropní látky tím, že poskytl prostor, v němž mohla proběhnout výroba provedená samostatně jinou osobou (pachatelem), a tak úmyslně podpořil činnost pachatele, aniž by se, byť byl v bytě přítomen, podílel na jednání přímo směřujícím k provedení činu, tedy k porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem. Proto podle skutkových zjištění soudu prvního stupně potvrzených odvolacím soudem nespáchal trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle ustanovení § 187 odst. 1 tr. zák. ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák., jak bylo vyjádřeno ve skutkové větě výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, ale jeho jednání naplnilo jen zákonné znaky pomoci k tomuto trestnému činu podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. V důsledku toho je dán dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. v návaznosti na důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., poněvadž výrok o vině trestným činem nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle ustanovení § 187 odst. 1 tr. zák. spočívá na nesprávném právním posouzení skutku.

Podle ustálené judikatury pomoc k trestnému činu vyžaduje vždy úmysl směřující k účasti ve formě pomoci na konkrétním úmyslném trestném činu, a z tohoto důvodu čin musí být konkretizován individuálními rysy, nikoli jen znaky skutkové podstaty. Proto takový úmysl, který zahrnuje i konkretizaci vyráběné psychotropní látky či osoby, která ji v poskytnutém bytě vyráběla, nemůže být okolností, jež by povýšila úmyslné jednání, které je svou povahou pouhou pomocí, na společné jednání ve smyslu spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. Nemůže jí být ani skutečnost, že účastník podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. přijme za svou pomoc psychotropní látku získanou uvedenou trestnou činností, neboť prospěch z trestné činnosti není omezen jen na spolupachatele, ale mohou ho mít i účastníci, případně i další osoby podílející se na trestné činnosti v rámci trestné součinnosti (např. podílníci). Navíc pomocník zpravidla jedná i se záměrem, aby měl určitý prospěch

z trestného činu spáchaného pachatelem (srov. k tomu i rozhodnutí pod č. 5/1993 Sb. rozh. tr.). Po subjektivní stránce totiž pomoc předpokládá, že pomocník ví o úmyslu pachatele trestného činu a sám úmyslně jedná (ve formě usnadnění nebo umožnění jednání pachatele) tak, aby byl uskutečněn jemu známý úmysl pachatele.

V návaznosti na tyto závěry považuje Nejvyšší soud za potřebné zdůraznit, že pro účely posouzení trestnosti jednání obviněného J. L. jako pomoci k trestnému činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů není podstatné, zda k předmětnému bytu, v němž byl vyráběn pervitin - metamfetamin, existoval v rozhodné době nájemní vztah obviněného či jeho družky. Rozhodující totiž je, že obviněný fakticky užíval byt z důvodu soužití s družkou I. L. a z tohoto důvodu mohl do bytu vpustit obviněného D. S. Obviněný se pak tohoto jednání dopustil se záměrem usnadnit spoluobviněnému D. S. výrobu pervitinu tím, že mu poskytne „bezpečné“ místo k jeho výrobě, a proto se úmyslně [§ 4 písm. a) tr. zák.] dopustil pomoci podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. k trestnému činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1 tr. zák.

V další části pak Nejvyšší soud odůvodnil, jakými úvahami se řídil, když zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a sám ve věci znovu rozhodl tak, že obviněného J. L. uznal vinným pomocí podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. k trestnému činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1 tr. zák.